

Onderwijs

Schoolondersteuningsprofiel primair speciaal onderwijs

heliomare

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Algemene gegevens	4
Collectieve ambitie van Heliomare Onderwijs	5
Basisondersteuning	6
Huidige leerlingpopulatie	6
Pedagogisch klimaat	7
Sociaal-emotionele- en cognitieve ontwikkeling	7
Organisatie speciaal onderwijs	8
Doelgroepindeling speciaal onderwijs	8
Voorzieningen	9
Aanvullende bekostiging door Ministerie van Onderwijs, Sociale Verzekeringsbank en / of gemeenten	9
De commissie van begeleiding	10
Dagelijkse hulp	10
Personele inzet	10
Deskundigheid	11
Samenwerkingspartners:	12
Extra ondersteuning	14
Arrangementen	14
Visie en ambitie passend onderwijs	14
Huisvesting	15
Tijdelijke plaatsing	15
Externe dienstverlening	16
Bijlage 1	17

Inleiding

Dit **schoolondersteuningsprofiel primair speciaal onderwijs** informeert de inspectie en de verschillende samenwerkingsverbanden, onze partners, ouders en verwijzers binnen de samenwerkingsverbanden primair onderwijs over het ondersteuningsaanbod van de verschillende locaties van de Stichting Heliomare Onderwijs.

Dit schoolondersteuningsprofiel geeft in de eerste plaats antwoord op de vraag hoe Heliomare Onderwijs kan voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling en op welke wijze. Het schoolondersteuningsprofiel beschrijft de mogelijkheden die Heliomare Onderwijs heeft om specifieke groepen leerlingen te ondersteunen op de eigen scholen, maar ook op de reguliere scholen. Daarnaast vormt het de basis voor de communicatie met ouders en is het richtinggevend voor ons professionaliserings-beleid.

Bovenschools draagt dit schoolondersteuningsprofiel bij aan het proces in verschillende samenwerkingsverbanden gericht op afspraken over de basisondersteuning en het bepalen aan welk niveau van ondersteuning onze school binnen elk samenwerkingsverband kan voldoen.

Heliomare Onderwijs heeft een apart schoolondersteuningsprofiel voor het primair speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.
Intern werken we het schoolondersteuningsprofiel in detail uit naar concreet aanbod voor onze leerlingen.

Wijk aan Zee, december 2017

Sido Silvius,
algemeen directeur

Algemene gegevens

Centraal contact voor alle vestigingen:

Stichting Heliomare Onderwijs

Raad van Bestuur
Postbus 78, 1940 AB Beverwijk
Relweg 51, 1949 EC Wijk aan Zee
T 088 920 88 88
E info-onderwijs@heliomare.nl
<https://www.heliomare.nl/hoe-kunnen-we-u-helpen/onderwijs/>

Locaties speciaal onderwijs:

Heliomare onderwijs

De Velst 1
1963 KL Heemskerk
T: 088 920 80 00
E: info-onderwijs@heliomare.nl
<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-speciaal-onderwijs-in-heemskerk/>

De Alk SO

Van Harenlaan 23
1813 KE Alkmaar
T: 088 920 90 00
E: info@dealk.heliomare.nl
<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-de-alk/>

De Ruimte

Oudtburghweg 3
1862 PX Bergen (NH)
T: 088 920 9100
E : post@deruimte.heliomare.nl
<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-de-ruimte-in-bergen/>

Collectieve ambitie van Heliomare Onderwijs

Heliomare ondersteunt kinderen / jongeren met een lichamelijke of meervoudige beperking, een verstandelijke beperking, een chronische ziekte, een autismespectrumstoornis, gedragsstoornis of niet-aangeboren hersenletsel, zodat zij zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven.

De drie scholen binnen de Stichting Heliomare Onderwijs werken integraal samen met Heliomare Revalidatie, Arbeid en Sport. Heliomare Onderwijs is een bovenregionale voorziening die kinderen en jongeren met een orthodidactische-, orthopedagogische- en/of senso-motorische hulpvraag op basis van hun ontwikkelingsperspectief onderwijs en ondersteuning biedt voor een duurzame integratie in de samenleving.

Plaatsing op één van de locaties is alleen mogelijk met een toelaatbaarheidsverklaring van een samenwerkingsverband.

Kenmerken en uitgangspunten van Heliomare Onderwijs:

- Realiseert voor elke leerling op basis van het ontwikkelingsperspectief passend en duurzaam onderwijs voor optimale deelname aan de samenleving.
- Werkt vanuit gedeelde verantwoordelijkheid op basis van actieve betrokkenheid en heldere communicatie met ouders, kinderen en jongeren aan de realisatie van onderwijs- en ondersteuningsaanbod.
- Is ambitieus en werkt vanuit een missie en visie planmatig aan innovatie en het verbeteren en borgen van kwaliteit.
- Wordt gekenmerkt door professioneel handelen binnen een veilig, uitdagend en respectvol leerklimaat.
- Heeft professionals met specifieke competenties die samenwerken in een multidisciplinaire omgeving.
- Zet aangepaste voorzieningen in op het gebied van de fysieke omgeving, vervoer, ICT, leer- en hulpmiddelen en materialen.
- Beschikt over expertise op het gebied van onderwijs, dagbesteding, revalidatie, vrije tijd, sport en arbeid.
- Is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitwisselen van kennis en expertise in afstemming met een eigen Research & Development-afdeling en Heliomare Academie Kind/Jeugd.
- Werkt toekomstgericht, oplossingsgericht, vraaggericht, resultaatgericht, handelingsgericht en interdisciplinair*.
- Heeft professionals die ondersteuning bieden vanuit de externe dienst aan de scholen van de samenwerkingsverbanden, vraag gestuurd en op maat.

**Het begrip interdisciplinair werken refereert vooral aan het handelen van professionals in samenwerking met elkaar.*

Basisondersteuning

Er is een verschil in definiëring van basiszorg in het reguliere onderwijs en het speciaal onderwijs. Immers waar reguliere ondersteuning niet voldoende is en gespecialiseerde ondersteuning nodig is, kan speciaal onderwijs nodig zijn. Heliomare Onderwijs focust op de kwaliteiten en sterke kanten van de leerling en accepteert beperkingen daarin. Een persoonsgerichte en toekomstgerichte benadering in de context van het systeem waarin de leerling functioneert. Onze ondersteuning is erop gericht alle leerlingen een passende plek te bieden op één van onze locaties of binnen het reguliere onderwijs.

Huidige leerlingpopulatie

Het speciaal onderwijs van Heliomare Onderwijs biedt onderwijs, ondersteuning en behandeling aan leerlingen in de leeftijd van vier tot maximaal veertien jaar.

Op de verschillende locaties werken we met de volgende doelgroepen:

Categorie 1- Laag		
1.	Leerlingen met stabiel beperkte somatische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	HCH-V ¹ SO Wijk aan Zee
2.	Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	De Alk, SO Heemskerk HCH-AD ² , HCA ³
3.	Leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	De Ruimte SO Heemskerk HCH-V
4.	Leerlingen met een psychiatrische stoornis en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	HCH-V SO Heemskerk
Categorie 2- Midden		
5.	Leerlingen met stabiel beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	De Ruimte SO Heemskerk HCH-V
6.	Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en bijkomende problematiek (o.a. psychiatrische stoornis of stoornis in het autistisch spectrum).	De Alk De Ruimte SO Heemskerk HCA en HCH-AD
7.	Leerlingen met progressief beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	De Ruimte SO Heemskerk HCH-V
Categorie 3- Hoog		
8.	Leerlingen met zeer ernstig beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en zeer geringe zelfredzaamheid.	De Ruimte Leerweg 3, Heemskerk SO Heemskerk
9.	Leerlingen met stabiel ernstig beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.	De Ruimte SO Heemskerk Leerweg 3, Heemskerk HCA en HCH-AD
10.	Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden met moeilijk te reguleren gedragsproblematiek als gevolg van ernstige psychiatrische stoornissen.	De Alk SO Heemskerk Leerweg 3, Heemskerk De Ruimte HCA en HCH-AD

¹ HCH-V = Heliomare College Heemskerk – uitstroomprofiel Vervolgonderwijs

² HCH-AD = Heliomare College Heemskerk – uitstroomprofielen Arbeid en Dagbesteding

³ HCA = Heliomare College Alkmaar

Pedagogisch klimaat

Voor alle leerlingen geldt dat een veilige schoolomgeving de basis is voor het optimaal ontwikkelen van talenten. Voor onze leerlingen geldt veelal dat zij, door de (terechte) aandacht voor hun beperkingen, een grotere behoefte hebben aan een veilig klimaat om te kunnen leren en vertrouwen te ontwikkelen in hun mogelijkheden.

Het schoolklimaat op de locaties van Heliomare Onderwijs is zowel respectvol als stimulerend en uitdagend en dat is de voorwaardelijke basis waarop de arrangementen succes kunnen hebben. Op onze locaties worden de leerlingen positief benaderd, wordt de motivatie en participatie om te leren versterkt. Onze leerlingen weten dat ze indien nodig extra tijd of herhaalde instructie krijgen en in eigen tempo kunnen werken. Ons veilig schoolklimaat moedigt coöperatief leren aan. Het proces waarbij de leerling zijn beperking erkent en uiteindelijk accepteert, wordt interdisciplinair ondersteund.

Sociaal-emotionele- en cognitieve ontwikkeling

Er is intensieve aandacht voor alle leergebied overstijgende kerndoelen voor de onderscheiden doelgroepen, met een accent op sociaal gedrag, sociaal emotionele ontwikkeling, leren omgaan met algemene eisen en leren omgaan met beperkingen. De ondersteuning is gericht op het geven van inzicht aan de leerling, zodat deze leert te reflecteren en te anticiperen op eigen gedrag en leerhouding. Dit wordt aangepast aan de mogelijkheden van de leerling. Waar een leerling niet in staat is te reflecteren, richten we de omgeving zo in dat deze leerling met hulp kan functioneren.

Heliomare Onderwijs werkt handelingsgericht en bevordert de zelfredzaamheid van de leerling op sociaal, emotioneel, educatief en fysiek gebied en de oriëntatie op zijn toekomstige participatie in de maatschappij. Het eigenaarschap van de leerling en zijn ouders zijn uitgangspunt. De leerling en zijn ouders worden ondersteund om realistische doelen te stellen. Op basis van het ontwikkelingsperspectief leren de leerling en zijn ouders hierop te reflecteren. Hierbij is het van belang om met elkaar te bepalen wat de leerling nodig heeft en hoe de professionals hieraan tegemoet kunnen komen.

De locaties hanteren de handelingsgerichte cyclus: intake, strategie, onderzoek, indicering en advies.

In de groepsplannen worden leerlingen in het basis, verdiept of intensief arrangement geplaatst op grond van hun ontwikkelingsperspectief, hun begaafdheid en op basis van sociaal en emotioneel gedrag. Binnen het speciaal onderwijs is sprake van een grote spreiding in begaafdheid. Binnen onze locaties wordt lesgegeven aan leerlingen met een verstandelijke beperking, maar ook aan leerlingen die in potentie het vwo niveau aankunnen.

Op de locaties wordt een voortgangsregistratie, leerlingvolgsysteem, gebruikt voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.

Organisatie speciaal onderwijs

In het cluster speciaal onderwijs wordt een onderbouw voor leerlingen van vier tot en met zeven jaar en een bovenbouw voor leerlingen van acht tot en met twaalf jaar (maximaal veertien jaar) onderscheiden.

In de onderbouw van het speciaal onderwijs zijn de groepen gemengd qua leeftijd, onderwijs- en ondersteuningsbehoefte.

Vanaf de leeftijd van zeven à acht jaar gaan de leerlingen naar de bovenbouw. Het ontwikkelingsperspectief van de leerling bepaalt in welke leerlijn deze komt. Tussen de leerlijnen is sprake van een grijs gebied. Leerlingen kunnen profiteren van het aanbod uit meerdere leerlijnen, afhankelijk van hun ontwikkelingsperspectief. De overgang naar het voortgezet speciaal onderwijs is per leerling verschillend en ligt tussen de leeftijd van twaalf en veertien jaar.

Binnen het speciaal onderwijs werken we opbrengstgericht en zijn bij het ontwikkelingsprofiel passende leerroutes en leerlijnen ingericht op basis van de leerlijnen Plancius, ZML (zeer moeilijk lerend) en SO (speciaal onderwijs).

Doelgroepindeling speciaal onderwijs

Er is een nieuw Landelijk model doelgroepindeling voor het speciaal onderwijs ontwikkeld. Dit model geeft in hoofdlijnen een helder overzicht weer van de verschillende doelgroepen, de ondersteuningsbehoefte en de uitstroombestemmingen. Het model is hieronder weergegeven.

		1	2	3	4	5	6	7
Verbaal IQ		< 20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	70 - 89	90 - 110	> 110
Perfomaal IQ		< 20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	70 - 89	90 - 110	> 110
Totaal IQ		< 20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	PRO 55-80	70 - 89	90 - 110
Ontwikkelingsleeftijd (SEO)		0-2 jaar	2-4 jaar	4-6 jaar	6-9 jaar	9-11 jaar	kalenderleeftijd	kalenderleeftijd
Didactisch functionerings-niveau				FN <E3	FN E3-M5	FN E5-E6	FN M7-M8 Referentieniveau 1F	FN > M8 I-II Referentieniveau 1S/2F
Leerstandaard		Plancius niveau 1-6	SO-ZML niveau 3	SO-ZML niveau 6	SO-ZML niveau 9 Basisleerlijn niveau 4	Basisleerlijn niveau 6	Basisleerlijn niveau 8	Basisleerlijn niveau 10
Leerkenmerken		Sensomotorisch en gevoelsmatig	Pragmatisch	Egocentrisch	Egocentrisch en perfoormaal	Perfomaal en ongericht	Toepassingsgericht	Betekenisgericht
Onder- steunings- behoefte t.a.v.	leren en ontwikkelen	Zeër intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaar
	de sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeër intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaar
	communicatie	Zeër intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaar
	de fysieke en medische ondersteuning	Zeër intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Op afroep
Uitstroombestemming		VSO	VSO	VSO	PRO	PRO VMBO (BBL)	VMBO (KBL, GTL)	HAVO / VWO
					VSO	VO	VSO	VO
		Dagbesteding		(beschutte) arbeid		Arbeid/ Vervolgonderwijs		Vervolgonderwijs

N.B.: De in het blauw weergegeven doelgroepindeling wordt uitgelegd in onderstaand schema.

Onderlegger leerkenmerken

1	2	3	4	5	6	7
Sensomotorisch en gevoelsmatig	Pragmatisch	Egocentrisch	Egocentrisch en perfoormaal	Perfoormaal	Toepassingsgericht (Vermunt)	Betekenisgericht (Vermunt)
Het leren is sterk gebonden aan het hier en nu en aan de fysieke omgeving en het eigen lichaam	Door te doen, ervaren en herhalen leert de leerling. Concrete praktische voorbeelden bieden ondersteuning.	De leerling wil leren wat nuttig is om zelfstandig het alledaagse leren te hanteren, concreet, dichtbij in tijd en ruimte en gericht op de eigen emotionele beleving.	De leerling wil leren wat nuttig is om zelfstandig het alledaagse leven te hanteren. Ook kan de leerling modellen, schema's en diagrammen gebruiken om opgedane kennis te structureren.	De leerling werkt met en past toe algemene en vakspecifieke strategieën en metacognitie.	De leerling richt zich vooral op de toepassingsmogelijkheden van de leerstof. Hij wil weten of de leerstof relevant is voor de praktijk en heeft vooral behoefte aan concrete informatie en voorbeelden.	De leerling richt vooral zijn aandacht op de te bestuderen stof. Hij onderzoekt standpunten, ideeën en conclusies, legt verbanden en vormt zijn eigen mening.

Behorend bij het doelgroepenmodel zijn Kijkwijzers en invulwijzers ontwikkeld, alsook een koppeling met cito toetsen.

Een en ander is te vinden op de website van Lecso: <https://doelgroepenmodel.lecso.nl/>

De leerlingen van Heliomare Onderwijs stromen in vanuit diverse situaties en stromen uit naar diverse bestemmingen. Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen we u naar de website www.scholenopdekaart.nl

Voorzieningen

De basisondersteuning voor een deel van onze leerlingen steunt deels op de voorzieningen van onze partner de kinder- en jeugdrevalidatie. De kinder- en jeugdrevalidatie beschikt over de beste middelen voor behandeling en begeleiding en door de integrale aanpak van Heliomare kunnen leerlingen die geen revalidatiebehandeling behoeven ook zo nodig gebruik maken van het gehele arsenaal, zoals revalidatietechniek, aangepaste ICT en andere hulpmiddelen en aangepast leer-, spel- en ontwikkelingsmateriaal.

Specifiek voor het onderwijs zijn onder supervisie en verantwoordelijkheid van de jeugdarts protocollen ontwikkeld voor relevante voorbehouden handelingen en voor acute noodsituaties (bijv. allergie, epilepsie).

De schoolomgeving is zo ingericht dat deze de minste belemmeringen oplevert voor de leerlingen. Voor leerlingen met somatische stoornissen en beperkingen in de mobiliteit is op sommige locaties voorzien in extra brede gangen, elektrische deuren/liften, apparatuur voor verzorging en aangepaste toiletten. Passend aan de doelgroep zijn op de locaties aangepaste werk- en instructieruimtes aanwezig (onder andere zwembad, therapieruimtes, verzorgingsruimtes).

Aanvullende bekostiging door Ministerie van Onderwijs, Sociale Verzekeringsbank en / of gemeenten

Categorie 3+ EMB:

Wanneer de zorgvraag de categoriebekostiging 3 hoog overstijgt, wordt een beroep gedaan op aanvullende middelen vanuit de Wet Langdurige Zorg (WLZ), Zorgverzekeringswet (ZVW) of Jeugdwet. Meer informatie over aanvullende bekostiging vindt u in de handreiking: <https://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2014/03/Handreiking-AWBZ.pdf>

De commissie van begeleiding

Iedere afdeling heeft een commissie van begeleiding. Voorzitter van de commissie van begeleiding is de teammanager van de afdeling. Verder zitten er een psycholoog / orthopedagoog, een maatschappelijk werkende, een intern begeleider en een arts (jeugdarts of revalidatiearts) in de commissie. De leerkracht, mentor of leraarondersteuner en de therapeuten zijn op afroep per leerling bij de vergadering aanwezig.

De commissie

- verzorgt handelingsgerichte diagnostiek (gericht op de ontwikkeling van de mogelijkheden van de leerling).
- verzorgt begeleiding van leerlingen, ouders en medewerkers.
- verzorgt voorlichting en advisering.
- bewaakt de kwaliteit van groepsplannen en ondersteuningsplannen.
- is eindverantwoordelijk voor het aangeboden onderwijs en begeleidingsprogramma, inclusief advisering met betrekking tot uitstroomperspectief.
- is verantwoordelijk voor het opstellen van het ontwikkelingsperspectief en houdt regie over de evaluatie van de doelen en terugkoppeling naar de samenwerkingsverbanden.

Dagelijkse hulp

Veel van onze leerlingen hebben bij hun persoonlijke verzorging hulp nodig. De ondersteuning varieert van hulp bij het eten en drinken, medicijngebruik, toiletbezoek inclusief eventuele zindelijkheidstraining tot aan- en uitkleden bij zwemmen en gymnastiek. Ook voor de gespecialiseerde lichamelijke verzorging wordt een beroep gedaan op de assistent.

Daarnaast is de assistent ondersteunend in het onderwijs bij leerlingen die hulp nodig hebben bij het gebruik van bijvoorbeeld de computer, lezen en schrijven en bij de creatieve- en/of praktijkvakken.

Personele inzet

De groepsgrootte wordt bepaald op basis van onderwijs- en zorgbehoefte en leeftijd en varieert van gemiddeld zeven tot twaalf, maximaal 16, leerlingen.

Ook de personeelsformatie is afhankelijk van de onderwijs-/zorgbehoefte en leeftijd van de groep leerlingen. Dit betekent maximaal één leerkracht en één klassenassistent op een groep.

Voor de specifieke doelgroep EMB (ernstig meervoudig beperkt, Plancius leerlijn) waar sprake is van een zeer grote onderwijs- en zorgondersteuningsvraag, is de maximale bekostiging vanuit de overheid niet voldoende om de kwaliteit van onderwijs en zorg te organiseren met bovenbeschreven bezetting. Hier wordt aanvullende bekostiging op basis van de Wet Langdurige Zorg, Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning of ZVV ingezet voor extra individuele ondersteuning.

Basis groepsbekostiging en ondersteuningsbehoefte	Categorie 1 – Laag Op afroep	Categorie 2-midden Voortdurend / Regelmatig	Categorie 3- hoog Intensief / Zeer intensief
leerkracht	x	x	X
Assistent	-/x	x	x/xx
Onderwijs Ondersteuning			
Vakdocent beweging-& zwemonderwijs	x	x	x
Vakdocent muziek onderwijs	x	x	x
Logopedie	x	x	x
Fysiotherapie	-/x	x	x
Ergotherapie		-/x	x
Verpleegkundige		x	x/xx
Technicus		x	x
Begeleidende ondersteuning			
Intern begeleider	x	x	xx
Orthopedagoog / Psycholoog	x	x	xx
Maatschappelijk werker	x	x	xx
Jeugdarts	x	x	xx
Materiele bekostiging			
Aangepast Meubilair		x	x/xx
Aangepaste ICT	-/ x	x	x/xx
Fietsen	-/x	x	x
Aangepaste gymmaterialen	-/x	x/xx	xx
Aangepaste leermaterialen	x	x/xx	xx
Verzorgingsmaterialen (ADL)	x	x/xx	xx

Deskundigheid

Voor alle functies of taakprofielen geldt een gecertificeerde expertise:

- Opleidingseisen:
 - Voor leerkrachten: Master SEN niveau.
 - Voor leraarondersteuners: niveau opleiding gediplomeerd leraarondersteuner.
 - Voor assistenten: minimaal SPW4 en certificering op o.a. voorbehouden handelingen.
 - Voor paramedici/verpleegkundigen: BIG-registratie en/of ingeschreven in het kwaliteitsregister.
 - Voor vakleerkrachten: specialisaties voor doelgroep.
 - Voor de overige medewerkers wordt een bij de functie passende diplomering of certificering gevraagd.
- En/of specifieke expertise op het gebied van o.a.:
 - Taal- spraakstoornissen.
 - Communicatiestoornissen / Niet- of nauwelijks sprekende kinderen.
 - Rekenstoornis.
 - Aandachtstoornissen.
 - Motorische stoornissen.
 - Stoornissen in het autismespectrum.
 - Epilepsie.
 - Niet aangeboren hersenbeschadiging.

- Voorbehouden handelingen.
- Gedrags- en/of psychische stoornissen.

Expertise op het gebied van:

- Kennis van ontwikkelingspsychologie van het kind. Deskundig in de benadering van een leerling, zowel didactisch als pedagogisch, met een laag ontwikkelingsniveau wat betreft aandacht functioneren, leer strategieën en op het gebied van gedrag.
- Kennis van en specifieke aandacht op het gebied van lichaamsgebonden en associatieve ervaringsordeningen.
- Kennis over en toepassen van ondersteunende communicatiemiddelen en methoden.
- Kennis van en specifieke aandacht voor sensomotorische integratie.
- Omgaan met diverse syndromen, o.a. syndroom van Down.
- Stoornissen in het autistisch spectrum, organiseren van autigym, autizwem, autigroep en autiwerkgroep.
- Ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied door de orthopedagoog.
- Aandacht voor spelontwikkeling door orthopedagoog
- Actief aanbod in sociale, fysieke, medische en educatieve zelf redzaamheid.
- Structuur in personen, inrichting, activiteiten en tijd.
- Inzicht in eigen mogelijkheden en beperkingen.
- Ondersteuning executieve functies.
- Omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag.
- Seksuele ontwikkeling.
- Matrixmethode.
- Specifieke medische zorg en algemene dagelijkse verzorging (ADL), hygiëne, (sonde)voeding, toiletgang.
- Tempo aanpassen aan verwerkingssnelheid leerlingen.
- Interdisciplinaire samenwerking in de klas.
- De maatschappelijk werker heeft veel contact met ouders.
- Vrijtijdsbesteding.

Samenwerkingspartners:

- Heliomare Revalidatie: fysiotherapie, ergotherapie, logopedie
- Heliomare Wonen / Dagbesteding
- Heliomare Sport
- Visio
- De Waterlelie op het gebied van epilepsie
- MEE
- Esdege Reigersdaal
- De Waerden
- 's Heeren Loo
- Hartekamp groep
- Odion
- Queeste
- De Hondsborg
- Revalidatiearts

- Parlan
- Medisch specialisten
- Orthopeed
- Revalidatietechniek
- JGZ
- Jeugdzorg
- AMK
- De Bascule
- Triversum
- De Praktijk
- De Trappenberg
- Particuliere bureaus voor ondersteuning van sociaal-emotionele ontwikkeling

Extra ondersteuning

Arrangementen

Het onderwijsconcept is gericht op het inzetten van deskundige aanpak voor leerlingen met speciale onderwijs- en ontwikkelingsbehoeften van cognitieve, fysieke (somatische), gedragsmatige, sociaal-emotionele aard, een combinatie daarvan of op het gebied van leerachterstanden.

Deze arrangementen, karakteristieken en ondersteuning staan beschreven in beschrijving van de doelgroepen in **bijlage 1**. De ondersteuning kan zowel tijdelijk als langdurig en ook op locatie worden ingezet.

Visie en ambitie passend onderwijs

Heliomare Onderwijs participeert in meerdere samenwerkingsverbanden en wil samen met de partners binnen de samenwerkingsverbanden afstemming en onderlinge samenwerking vorm geven in de komende jaren. In afstemming met de scholen in het samenwerkingsverband wordt verder onderzocht aan welke arrangementen behoefte is en welke kennis en vaardigheden hiervoor nodig zijn.

Bij Heliomare Onderwijs staat **expertise en expertise-ontwikkeling** centraal in de activiteitenplannen. Heliomare Onderwijs is een lerende organisatie.

De afgelopen jaren heeft Heliomare Onderwijs fors geïnvesteerd in de **professionalisering** van individuele medewerkers. Eén van de uitkomsten hiervan is het grote aantal medewerkers, dat de opleiding Master Special Educational Needs succesvol heeft afgesloten. Het praktijkgerichte onderzoek is ingebed in de organisatie. De onderzoekskring van Heliomare Onderwijs is onderdeel van de afdeling Research & Development van Heliomare.

Op studiedagen en tijdens professionaliseringsactiviteiten gericht op teamontwikkeling krijgt het gemeenschappelijk leren, het leren van het collectief, steeds meer aandacht.

Eén van de mogelijkheden consequent en duurzaam te werken aan de opbouw van *professional capital* is het werken en leren in *professional learning communities* (Hargreaves & Fullan, 2012). Wij spreken over **Professionele LeerGemeenschappen (PLGs)**.

De thema's waar PLGs zich mee bezig houden binnen Heliomare Onderwijs sluiten aan bij actuele ontwikkelingen en het strategisch beleid van de organisatie voor de komende periode. Daarnaast blijft ruimte over voor thema's en initiatieven die spontaan ontstaan en die het leren en participeren van onze leerlingen kunnen versterken.

PLGs kunnen zich beperken tot een bepaalde afdeling van Heliomare onderwijs, kunnen afdelings-overstijgend zijn of zelfs locatie overstijgend. PLGs kunnen monodisciplinair samengesteld zijn of multidisciplinair.

PLGs informeren hun collega's en leidinggevenden over de voortgang van hun activiteiten.

PLGs leggen verantwoording af over hun activiteiten en de opbrengsten, c.q. resultaten daarvan.

PLGs delen hun kennis en ervaring met collega's, bijvoorbeeld in teamvergaderingen en op studiedagen en -bijeenkomsten.

PLGs betrekken partners binnen de samenwerkingsverbanden om samen nieuwe arrangementen te ontwikkelen.

Huisvesting

Huisvesting is een belangrijk speerpunt om onze visie op onderwijs te kunnen uitvoeren. In Alkmaar is in september 2014 een nieuw gebouw in gebruik genomen voor onze VSO leerlingen: Heliomare College Alkmaar.

Samen met de gemeente Heemskerk is nieuwbouw gerealiseerd aan De Velst te Heemskerk. In september 2017 zijn medewerkers en leerlingen in het nieuwe gebouw gestart. Daarnaast ligt er een intentieovereenkomst met de gemeente Heerhugowaard en de Stichting Aloysius om in Heerhugowaard ook nieuwbouw te realiseren.

Tijdelijke plaatsing

Bij Heliomare Onderwijs bestaat de mogelijkheid op de locatie in Heemskerk van tijdelijke plaatsing voor leerlingen bij wie een acute breuk is ontstaan in hun schoolloopbaan als gevolg van een aandoening (Observatiegroep). Naast deze mogelijkheid zijn op alle onderwijs locaties ook andere vormen van kortdurende interventies mogelijk. Om in aanmerking te komen voor plaatsing in de observatiegroep moet de revalidatiearts een indicatie stellen. Voor alle tijdelijke plaatsingen (ook die van de Observatiegroep) geldt dat bekostiging loopt via het samenwerkingsverband, hetzij via een toelaatbaarheidsverklaring, hetzij via een kort durend arrangement.

Binnen Heliomare Onderwijs (de toenmalige locatie in Wijk aan Zee) is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met de observatiegroep voor leerlingen van zes tot twintig jaar. Deze groep is primair bedoeld als observatieplek voor leerlingen met een niet aangeboren hersenbeschadiging. Kinderen en jongeren met niet-aangeboren hersenletsel zijn soms beperkt belastbaar of vertonen emotionele en gedragsveranderingen en leerproblemen. Ook kinderen en jongeren met een andere diagnose en vergelijkbare problematiek kunnen in deze groep worden opgenomen.

De leerlingen volgen in de observatiegroep een intensief individueel programma van minimaal zes weken tot maximaal twaalf maanden. Een gespecialiseerde leerkracht verzorgt samen met een leraarondersteuner de begeleiding van de groep. Daarnaast is aan de groep een neuropsycholoog verbonden, die zowel het kind of de jongere als het team begeleidt. In de observatiegroep zijn therapieën zoals fysiotherapie, ergotherapie en logopedie een integraal onderdeel van het programma. Ook ondersteuning door maatschappelijk werk is mogelijk. De samenwerking tussen de medewerkers van Onderwijs en Revalidatie is zeer intensief.

Uiteindelijk gaan de leerlingen terug naar hun oude school of naar een geschikte plek in het regulier of speciaal onderwijs. Het team, de ouders en de leerling besluiten gezamenlijk welk uitstroomperspectief haalbaar en wenselijk is. Dit advies komt tot stand op basis van observatie, diagnostiek, begeleiding en behandeling.

Externe dienstverlening

Heliomare ondersteunt leerlingen en **professionals** bij het realiseren van Passend Onderwijs. Heliomare Onderwijs biedt passende ondersteuning aan in de vorm van ondersteuningsarrangementen voor het basis -, speciaal basis - en voortgezet onderwijs.

Het gaat om:

- leerlingen en jongeren in het regulier onderwijs die als gevolg van een beperking, ziekte of stoornis belemmeringen ondervinden in het volgen van onderwijs. (leerlingen en jongeren die de overstap maken van speciaal naar regulier onderwijs, leerlingen die starten op het basis of voortgezet onderwijs).
- Professionals die zich verder willen ontwikkelen en hun bekwaamheid willen vergroten.

De kern van onze ondersteuningsarrangementen:

- Vraag gestuurd, flexibel en praktisch.
- Professionals die een arrangement vormgeven zijn vakmensen die weten waar ze het over hebben.
- De leerling / professional is mede regisseur.
- Handelingsgericht en opbrengstgericht werken.
- Preventief van aard, kortdurend waar mogelijk en snel inzetbaar.

Onze groep professionals bestaat onder andere uit gespecialiseerde leerkrachten, specialisten in bewegingsonderwijs en leren, fysiotherapeuten, logopedisten, ergotherapeuten en orthopedagogen die werkzaam zijn binnen de clusters speciaal- en voortgezet speciaal onderwijs en ondersteuning.

Zij ontwikkelen en werken vanuit samenhang met andere bedrijfsonderdelen binnen Heliomare, zoals Revalidatie. Zij bieden ondersteuning en kennis op een hoog niveau in de praktijk met als doel de ontwikkeling, het leren en het participeren van leerlingen en professionals actief te ondersteunen.

Bijlage 1.

Beschrijving doelgroepen.

Categorie 1 - Laag

1. leerlingen met stabiel beperkte somatische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden

Karakteristiek:

De leerlingen zijn bekend met een chronische somatische aandoening die hun onderwijsloopbaan negatief beïnvloedt. Deze beïnvloeding zal vaak bestaan uit frequente (para)medische interventies, sociaal emotionele kwetsbaarheid en verminderde belastbaarheid in onderwijs. Daarnaast stellen deze leerlingen eisen aan de onderwijsomgeving in de zin dat deze antiallergeen en zo schoon mogelijk moet zijn. De verzorging van medicatie en ADL-verrichtingen vereisen gekwalificeerd personeel dat volgens protocol gerechtigd is deze handelingen te verrichten.

Leerstandaard: basisleerlijn

Uitstroomperspectief: De leerlingen stromen doorgaans uit naar het (voortgezet) (speciaal) onderwijs, uitstroomprofiel Vervolgonderwijs.

Toekomstperspectief: vervolgonderwijs, arbeid, begeleid werken (beschutte arbeid), Taakgerichte en activerende dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning:

De leergebied specifieke ondersteuning vraagt om maatwerk op het gebied van:

- instructie, verwerking en evaluatie van de leerstof.
- Sociale vaardigheden en emotionele weerbaarheid.
- Leren leren.
- Zelfredzaamheid onderwijsleerproces en omgaan met jezelf,
- Zelfredzaamheid ten aanzien van ADL en medische handelingen

Leergebied overstijgende ondersteuning:

De leergebied overstijgende ondersteuning is gericht op het reduceren van de beperkingen en belemmeringen in het volgen van onderwijs. Deze vragen om ondersteuning van:

- de sociaal emotionele ontwikkeling (sociale vaardigheden en emotionele weerbaarheid)
- vaardigheden in het opvangen van discontinuïteit in het leren leren, hanteren van media en technologische hulpmiddelen en verbeteren van de praktische redzaamheid in het licht van beperkingen en belemmeringen.
- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs

2. leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden

Karakteristiek:

Deze leerlingen vragen om een veilige en vertrouwde omgeving waar zij uitgedaagd worden om hun mogelijkheden onder optimale omstandigheden te ontplooien. Afhankelijk van de opbouw van de conceptuele, praktische en sociale intelligentie variëren hun vragen om extra ondersteuning. Sommige leerlingen vragen alleen om extra ondersteuning op grond van beperkte cognitieve mogelijkheden en ontwikkelen zich sociaal en praktisch zonder grote problemen. Anderen hebben problemen op meerdere dimensies en vragen om afstemming op de wisselende prioriteiten die daar voor het onderwijs in verschillende situaties en leeftijdsfasen uit voortvloeien. De cognitieve beperking ligt tussen IQ 55/65 tot 35/40. Deze leerlingen volgen de ZML leerlijn.

Leerlingen die op kleuterleeftijd met een beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheid rond de IQ 35/40 instromen volgen doorgaans een gecombineerde leerlijn ZML/Plancius.

Wanneer rond het 6de levensjaar blijkt dat de leerling het IQ van 35/40 niet overstijgt en het onderste niveau van de leerlijn ZML niet haalbaar is, spreken van **een leerling met zeer ernstig beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en zeer geringe zelfredzaamheid**. De leerling stroomt dan tussentijds door naar één van de dagbestedingsgroepen (voorheen leerweg 3), waar een specialistisch aanbod geboden kan worden gegeven (locaties met dagbestedingsgroepen: De Ruimte te Bergen en Heliomare onderwijs te Heemskerk).

Leerstandaard: SO-ZML

Uitstroomperspectief is doorgaans: (voortgezet) speciaal onderwijs, praktijkonderwijs.

Toekomstperspectief: taakgericht en activerende dagbesteding, begeleid werken (beschutte arbeid), dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

Belangrijke deelgebieden zijn:

- Spelontwikkeling.
- Zelfredzaamheid.
- Leren leren.
- Aanpak gedrag en de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en adequaat sociaal gedrag.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid
- Totale communicatie, spraak/taal ontwikkeling en ondersteunende gebaren (groepslogopedie).
- Sensomotorische integratie (groepsfysiotherapie)
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.

Leergebied overstijgende ondersteuning

De leerlingen variëren in hun mogelijkheden om zich de leerinhouden eigen te maken. Sommigen zullen tot functionele geletterdheid komen en maatschappelijk voldoende

rekenvaardigheden ontwikkelen; voor anderen is dit op termijn niet meer nastrevenswaardig gezien de stagnerende ontwikkeling.

Omgang met jezelf en de wereld is vooral gericht op het ontwikkelen van vaardigheden die leiden tot een optimale maatschappelijke weerbaarheid en participatie in de samenleving.

- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem

3. leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden

Karakteristiek:

Deze leerlingen zijn gebaat bij een voorspelbare gestructureerde onderwijssituatie. Wanneer sprake is van een **internaliserende** manifestatie van de stoornis kan het klimaat van de cluster 3 scholen daarin voorzien. Deze leerlingen vragen vooral te mogen zijn zoals ze zijn, zonder veelvuldig met uitdagingen geconfronteerd te worden waar ze niet mee om kunnen gaan. In de veilige omgeving kunnen ze hun repertoire uitbreiden, zowel door hun sterke deelgebieden verder te ontwikkelen als aan hun zwakke deelgebieden te werken, zonder te veel te moeten investeren in zich handhaven in de dagelijkse praktijk.

Leerstandaard: basisleerlijn

Het uitstroomperspectief is doorgaans: alle vormen van (speciaal) voortgezet onderwijs.

Toekomstperspectief is doorgaans: vervolgonderwijs, arbeid, begeleid werken (beschutte arbeid), taakgericht en activerende dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

Belangrijke deelgebieden zijn:

- Zelfredzaamheid.
- Leren leren.
- Aanpak gedrag en de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en adequaat sociaal gedrag.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.
- Leeraanbod regulier onderwijs.

Leergebied overstijgende ondersteuning

Deze leerlingen vragen over het algemeen een overzichtelijke, duidelijke en voorspelbare leeromgeving. Waar voor de jonge leerlingen nog veel gewerkt wordt met het gebruik van pictogrammen om structuur in het dagritme te brengen, wordt voor de oudere leerlingen veel aandacht besteed aan de planning via bijvoorbeeld agendabeheer.

Deze leerlingen vragen daarnaast veel begeleiding en structuur in personen, inrichting en activiteiten.

- Met wie heb je te maken?
- Hoe ziet je omgeving er uit?
- Hoe is je dag georganiseerd?

Omgang met jezelf en de wereld is vooral gericht op het ontwikkelen van vaardigheden die leiden tot een optimale maatschappelijke weerbaarheid en participatie in de samenleving.

- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.

Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem.

4. Leerlingen met een psychiatrische stoornis en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden.

Karakteristiek:

Deze leerlingen zijn gebaat bij een voorspelbare gestructureerde onderwijssituatie. Wanneer sprake is van een **internaliserende** manifestatie van de stoornis kan het klimaat van onze scholen daarin voorzien. Deze leerlingen vragen vooral te mogen zijn zoals ze zijn, zonder veelvuldig met uitdagingen geconfronteerd te worden waar ze niet mee om kunnen gaan. In de veilige omgeving kunnen ze hun repertoire uitbreiden, zowel door hun sterke deelgebieden verder te ontwikkelen als aan hun zwakke deelgebieden te werken, zonder te veel te moeten investeren in zich handhaven in de dagelijkse praktijk.

Kenmerkend daarbij is dat sprake is van dusdanige bijkomende problematiek, die kan variëren van beperkte somatische ontwikkelingsmogelijkheden en/of psychosociale beperking. Afhankelijk van de soort bijkomende problematiek is er adequate medische begeleiding en/of extra onderwijszorg en/of psychosociale begeleiding nodig.

Leerstandaard: basisleerlijn

Het uitstroomperspectief is doorgaans :alle vormen van (speciaal) voortgezet onderwijs. Toekomstperspectief is doorgaans: vervolgonderwijs, arbeid, begeleid werken (beschutte arbeid), taakgericht en activerende dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

Leerlingen met ernstige gedragsmoeilijkheden of psychiatrische problematiek hebben problemen met het adequaat handelen in taalgebruik situaties, met name bij het onderdeel communiceren. Juist het beperkte vermogen om (op correcte wijze) sociale contacten aan te gaan en te onderhouden, deel te nemen aan gesprekken of samen te werken zonder dat de gedragsproblematiek een bepalende rol speelt, maakt dat het werken aan deze communicatieve vaardigheden sterke aandacht verdient.

Belangrijke deelgebieden zijn:

- Zelfredzaamheid.
- Leren leren.
- Extra begeleiding bij overgangssituaties.
- Aanpak gedrag en de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en adequaat sociaal gedrag.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.
- Leeraanbod regulier onderwijs.

Leergebied overstijgende ondersteuning

Deze leerlingen vragen over het algemeen een overzichtelijke, duidelijke en voorspelbare leeromgeving. Waar voor de jonge leerlingen nog veel gewerkt wordt met het gebruik van

pictogrammen om structuur in het dagritme te brengen, wordt voor de oudere leerlingen veel aandacht besteed aan de planning via bijvoorbeeld agendabeheer.

Deze leerlingen vragen daarnaast veel begeleiding en structuur in personen, inrichting en activiteiten.

- Met wie heb je te maken?
- Hoe ziet je omgeving er uit?
- Hoe is je dag georganiseerd?
- Omgang met jezelf en de wereld is vooral gericht op het ontwikkelen van vaardigheden die leiden tot een optimale maatschappelijke weerbaarheid en participatie in de samenleving.
- Intensieve samenwerking met de ouders, orthopedagoge, maatschappelijk werk, intern begeleidster en andere betrokkenen binnen de school en externe gezinsondersteuners is essentieel voor de integrale aanpak.
- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Orthopedagogische ondersteuning bij gedrag en spel.
- Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem.

Categorie 2 – Midden

5. leerlingen met stabiel beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden

Karakteristiek:

Deze leerlingen hebben vaak aangeboren, of zeer vroeg verworven motorische stoornissen die hun ontwikkeling al hun hele leven ernstig beïnvloeden. Hun motorische ontwikkeling, soms inclusief de spraakmotoriek en sociaal emotionele ontwikkeling zijn anders verlopen dan verwacht en dat betekent dat ze anders in de wereld staan als ze aan het onderwijs beginnen. Een gemiddeld IQ vormt uitgangspunt voor de inrichting van het onderwijs. De aard en mate van anders in de wereld staan is het aangrijpingspunt voor de extra ondersteuning in onderwijs. Doorgaans hebben deze leerlingen een indicatie Revalidatie behandeling. De frequente van (para)medische interventies, sociaal emotionele kwetsbaarheid brengt dikwijls een verminderde belastbaarheid in onderwijs met zich mee. De verzorging van medicatie en ADL-verrichtingen vereisen gekwalificeerd personeel dat volgens protocol gerechtigd is deze handelingen te verrichten.

Leerstandaard basisleerlijn

Uitstroombestemming is doorgaans: regulier (voortgezet) onderwijs, of (voortgezet) speciaal onderwijs, uitstroombestemming Vervolgonderwijs.

Toekomstperspectief: vervolgonderwijs, (beschutte) arbeid, taakgericht en activerende dagbesteding, sociale werkvoorziening.

Leergebied specifieke ondersteuning

De extra ondersteuning op het gebied van de leergebied specifieke kerndoelen vraagt om expertise op het gebied van het duiden van beperkingen en belemmeringen van leerprestaties in het licht van blijvende beperkingen. Dit vergt een nauwkeurig afstemmen van stapelen, compenseren en dispensereren van het basisarrangement aan onderwijsaanbod op de actuele mogelijkheden.

Belangrijke deelgebieden zijn:

- ADL en zelfredzaamheid.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- De leergebied specifieke ondersteuning sluit aan bij de curriculum specifieke inhoud, waarin deze verandert en langdurig om extra aandacht blijft vragen.
- Mogelijke aanpassingen in meubilair, materialen, computer en hulpmiddelen.
- Leren leren, leerhouding en leerstrategie.
- Onderwijs ondersteunende activiteiten fysiotherapie, logopedie, ergotherapie.

Leergebied overstijgende ondersteuning

Leerlingen in deze groep variëren in hun behoefte aan extra onderwijsondersteuning, maar voor allen geldt dat zij ondersteuning behoeven in zowel de leergebied overstijgende als de leergebied specifieke kerndoelen. In sommige situaties vraagt dat duurzaam om extra inzet

voor de algemene ontwikkelingsaspecten, zoals de zintuiglijke en motorische ontwikkeling en de sociale en emotionele ontwikkeling.

- het leren hanteren van technologische media en hulpmiddelen.
- Revalidatie behandeling danwel eerstelijns fysiotherapie, ergotherapie en/of logopedie.
- Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem

6. leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en bijkomende problematiek

Karakteristiek:

De cognitieve beperking ligt doorgaans tussen IQ 55/65 tot 35/40. Deze leerlingen volgen de ZML leerlijn. Deze leerlingen vragen om een veilige en vertrouwde omgeving waar zij uitgedaagd worden om hun mogelijkheden onder optimale omstandigheden te ontplooiën. Afhankelijk van de opbouw van de conceptuele, praktische en sociale intelligentie variëren hun vragen en ondersteuningsbehoefte. Kenmerkend daarbij is dat er sprake is van dusdanige bijkomende problematiek, die kan variëren van beperkte somatische ontwikkelingsmogelijkheden en/of psychosociale beperking. Afhankelijk van de soort bijkomende problematiek is er adequate medische begeleiding en/of extra onderwijszorg en/of psychosociale begeleiding nodig.

De verzorging van medicatie en ADL-verrichtingen vereisen gekwalificeerd personeel dat volgens protocol gerechtigd is deze handelingen te verrichten

Leerstandaard: SO-ZML

Het uitstroomperspectief is doorgaans: (voortgezet) speciaal onderwijs, praktijkonderwijs.

Toekomstperspectief: taakgericht en activerende dagbesteding, begeleid werken (beschutte arbeid), dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

Belangrijke deelgebieden zijn:

- Spelontwikkeling.
- Zelfredzaamheid, ADL.
- Leren leren.
- Aanpak gedrag en de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en adequaat sociaal gedrag.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- Totale communicatie, spraak/taal ontwikkeling en ondersteunende gebaren. (groepslogopedie).
- Sensomotorische integratie (groepsfysiotherapie).
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.

Leergebied overstijgende ondersteuning

De leerlingen variëren in hun mogelijkheden om zich de leerinhouden eigen te maken.

Sommigen zullen tot functionele geletterdheid komen en maatschappelijk voldoende rekenvaardigheden ontwikkelen; voor anderen is dit op termijn niet meer nastrevenswaardig gezien de stagnerende ontwikkeling.

Omgang met jezelf en de wereld is vooral gericht op het ontwikkelen van vaardigheden die leiden tot een optimale maatschappelijke weerbaarheid en participatie in de samenleving.

- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.

- Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem.

7. leerlingen met progressief beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden

Karakteristiek:

Deze leerlingen hebben aanvankelijk weinig manifeste beperkingen, maar zijn geconfronteerd met een diagnose die tegen de verwachtingen in een andere ontwikkeling voorspelt. De emotionele verwerking van dit abstracte gegeven is belastend evenals de later toenemende beperkingen en vraagt om begeleiding bij de handicapverwerking. Daarnaast vragen de toenemende beperkingen op adequate begeleiding van zowel de (para)medische als extra onderwijszorg en psychosociale begeleiding. Doorgaans hebben deze leerlingen een indicatie Revalidatie behandeling. De frequente van (para)medische interventies, sociaal emotionele kwetsbaarheid brengt dikwijls een verminderde belastbaarheid in onderwijs met zich mee.

De verzorging van medicatie en ADL-verrichtingen vereisen gekwalificeerd personeel dat volgens protocol gerechtigd is deze handelingen te verrichten.

Leerstandaard: basisleerlijn

De uitstroombestemming is doorgaans: (voortgezet) speciaal onderwijs, uitstroomprofiel Vervolgonderwijs.

Toekomstperspectief: (beschutte) arbeid, taakgerichte en activerende dagbesteding, sociale werkvoorziening.

Leergebied specifieke ondersteuning

De extra ondersteuning op het gebied van de leergebied specifieke kerndoelen vraagt om expertise op het gebied van het duiden van beperkingen en belemmeringen van leerprestaties in het licht van toenemende beperkingen. Dit vergt een nauwkeurig afstemmen van stapelen, compenseren en dispensereren van het basisarrangement aan onderwijsaanbod op de actuele mogelijkheden.

Belangrijke deelgebieden zijn:

- ADL en zelfredzaamheid.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- Mogelijke aanpassingen in meubilair, materialen, computer en hulpmiddelen.
- Leren leren, leerhouding en leerstrategie.
- Totale communicatie, spraak/taal ontwikkeling en ondersteunende gebaren.
- Onderwijs ondersteunende activiteiten fysiotherapie, logopedie, ergotherapie.
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.

Leergebied overstijgende ondersteuning

Leerlingen in deze groep variëren in hun ondersteuningsbehoefte op grond van hun emotionele en psychosociale handicapverwerking en de progressie van de aandoening. Beide verlopen niet lineair en vragen om adequate ondersteuning als de omstandigheden

daar aanleiding toe geven. De extra ondersteuning kan diensengevolge variëren van nihil tot kortdurend zeer intensief.

- De leergebied specifieke ondersteuning vraagt om toenemende curriculum specifieke aanpassingen en ruimte voor meer (para)medische zorg bij afnemende belastbaarheid.
- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem

Categorie 3 – Hoog

8. leerlingen met zeer ernstig beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en zeer geringe zelfredzaamheid

Karakteristiek: Ernstig Meervoudig Beperkte leerlingen (EMB)

Het zeer speciaal onderwijs aan leerlingen met een geschat ontwikkelingsleeftijd van ongeveer 24 maanden (geschat IQ<35) wordt gekenmerkt door de zoektocht naar te ontwikkelen functies en te trainen vaardigheden.

Een geschat IQ van 35 is een criterium, maar zegt op zich niet veel over de mogelijkheden. Deze hangen ook af van de praktische intelligentie en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling.

De meeste leerlingen hebben ernstige zintuigelijke beperkingen, waarbij ook de prikkelverwerking in de hersenen kan zijn beschadigd. Niet alleen het zien- de overgrote meerderheid heeft een visuele beperking- en het horen, maar ook de tast, het evenwichtsgevoel, de reuk en de smaak kunnen afwezig zijn of anders functioneren dan normaal.

Leerlingen met EMB beschikken meestal niet over een actief of passief taalgebruik. Zij communiceren veelal via lichaamstaal. Daarnaast hebben zij een verhoogd risico op gezondheidsproblemen, zoals epilepsie, reflux, slaapstoornissen, slikproblemen en longinfecties. Bijwerkingen van medicijnen kunnen problemen veroorzaken.

Al deze beperkingen en stoornissen komen in combinatie voor en verschillen van persoon tot persoon. (Vlaskamp)

De leerling met EMB heeft permanent behoefte aan sturing, toezicht en zorg.

Leerstandaard: Plancius

Uitstroombestemming: voortgezet speciaal onderwijs.

Toekomstperspectief: taakgerichte en activerende dagbesteding, belevingsgerichte dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

De doelstellingen voor leerlingen met het meest basale ontwikkelingsniveau staan in een stamlijn met basale ontwikkelingsdoelen, met name rondom communicatie, sensomotorische en sociaal- emotionele ontwikkeling. Wanneer de leerlingen zich verder ontwikkelen, waaiëren deze basale doelstellingen uit naar vijf verschillende domeinen met leerlijnen: communicatie, sensomotorische ontwikkeling, sociaal emotionele ontwikkeling, zelfredzaamheid en spelontwikkeling. Langs die lijnen ontwikkelt de leerling zich verder.

Het onderwijs aan leerlingen met EMB wordt gekenmerkt door vier sleutelbegrippen:

- **heterogeniteit:** de aard en ernst van de beperkingen en stoornissen en de mogelijkheden lopen sterk uiteen. Maatwerk is dus essentieel.

- **complexiteit:** de cognitieve en bijkomende stoornissen kunnen op elkaar inwerken en elkaar versterken. Interdisciplinair werken is noodzakelijk (onderwijs en revalidatie).
- **afhankelijkheid:** leerlingen met EMB zijn nagenoeg volledig afhankelijk van de omgeving voor alle dagelijkse handelingen. Van de begeleider vraagt dit specifieke expertise om de leerling te kunnen 'lezen' qua wensen en behoeften.
- **communicatie:** leerlingen met EMB communiceren niet of nauwelijks door middel van gesproken taal. Een van de grote uitdagingen is het verstaan van hun manier van communiceren en het alert zijn op hun signalen.

Leergebied overstijgende ondersteuning

Deze leerlingen vragen een zeer overzichtelijke, duidelijke en voorspelbare leeromgeving. Waar veel gewerkt met het gebruik van verwijzers/pictogrammen om structuur in het dagritme aan te brengen. Deze leerlingen vragen daarnaast intensieve begeleiding en structuur in personen, inrichting, activiteiten en verzorging

- Met wie heb je te maken?
- Hoe ziet je omgeving er uit?
- Hoe is je dag georganiseerd?
- Aanpassingen en ruimte voor meer (para)medische zorg bij afnemende belastbaarheid.
- Intensieve samenwerking met de ouders, orthopedagoge, maatschappelijk werk, intern begeleidster en andere betrokkenen binnen de school en externe gezinsondersteuners is essentieel voor de integrale aanpak.
- Orthopedagogische ondersteuning bij gedrag en spel.

9. leerlingen met stabiel ernstig beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden

Karakteristiek:

Het zeer speciaal onderwijs aan leerlingen met ernstig beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en beperkte cognitieve mogelijkheden richt zich op de kerndoelen voor zeer moeilijk lerende kinderen, met als complicerende factoren: de ernstig beperkte motoriek en mobiliteit en vaak spraak/taalproblemen. Deze combinatie betekent meervoudig gehandicapt en vraagt extra inspanningen voor leren door doen (waaronder de spelontwikkeling), mondeling en schriftelijk uiten en de omgang met jezelf en de wereld. Doorgaans hebben deze leerlingen een indicatie Revalidatie behandeling. De frequente van (para)medische interventies, sociaal emotionele kwetsbaarheid brengt dikwijls een verminderde belastbaarheid in onderwijs met zich mee.

De verzorging van medicatie en ADL-verrichtingen vereisen gekwalificeerd personeel dat volgens protocol gerechtigd is deze handelingen te verrichten.

Leerstandaard: Plancius / SO-ZML

De uitstroombestemming is: voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs.

Toekomstperspectief: arbeid, begeleid werken, arbeidsmatige dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

De veelal disharmonisch opgebouwde intelligentie leidt tot grote variatie in te ontwikkelen vaardigheden. Vaak is sprake van een combinatie van beperkingen in mogelijkheden, gecombineerd met ervaringsachterstanden door motorische beperkingen. In de praktijk betekent dit, dat binnen deelgebieden meer ontwikkeling mogelijk blijkt dan in het orthodidactische aanbod voor zeer moeilijk lerenden is voorzien. In dat geval wordt het curriculum aangepast. Ook het omgekeerde komt voor: door de motorische stoornissen wordt het leren door doen zo beperkt, dat de doelen in de leerlijnen zeer moeilijk lerenden om dispensatie vragen. In alle gevallen wordt gestreefd naar optimale opbrengsten door de maximale inzet van expertise en middelen.

- ADL en zelfredzaamheid.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- De leergebied specifieke ondersteuning sluit aan bij de curriculum specifieke inhouden, waarin deze verandert en langdurig om extra aandacht blijft vragen
- Mogelijke aanpassingen in meubilair, materialen, computer en hulpmiddelen
- Leren leren, leerhouding en leerstrategie.
- Totale communicatie, spraak/taal ontwikkeling en ondersteunende gebaren.
- Onderwijs ondersteunende activiteiten fysiotherapie, logopedie, ergotherapie.
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.

Leergebied overstijgende ondersteuning

De leerlingen worden uitgedaagd om tot zoveel mogelijk zelfsturing te komen. De cognitieve en motorische beperkingen en belemmeringen in de mobiliteit worden waar mogelijk gecompenseerd, mede door de integrale inzet van (para)medische revalidatiebegeleiding van het onderwijs. Waar nodig wordt gedispenseerd door verzorging en ondersteuning van het handelen in onderwijsleersituaties door klassenassistenten.

- De leergebied specifieke ondersteuning vraagt om toenemende curriculum specifieke aanpassingen en ruimte voor meer (para)medische zorg bij afnemende belastbaarheid.
- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Maatschappelijke ondersteuning in het gezinssysteem.

10. Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden met moeilijk te reguleren gedragsproblematiek als gevolg van ernstige psychiatrische stoornissen.

Karakteristiek:

Deze leerlingen zijn meervoudig beperkt. Primair kennen zij een mentale en secundair een psychiatrische stoornis (waaronder stoornissen in het autistisch spectrum). De verstoorde informatieverwerking en de verstoorde zintuiglijke waarneming van deze leerlingen leidt tot moeilijk verstaanbaar gedrag en vraagt om expertise en aanpassingen voor alle aspecten van het onderwijs.

Het onderwijs aan leerlingen met beperkte cognitieve mogelijkheden en ernstige problemen in gedrag en/of redzaamheid richt zich op de kerndoelen voor zeer moeilijk lerende kinderen, met als complicerende factoren: de interfererende sociale en emotionele problemen die specifieke eisen stellen aan de inrichting van de onderwijsleersituatie voor wat betreft structuur, veiligheid en aanpak. Doorgaans lukt het alleen binnen de specifieke setting van een structuurgroep. Het 'klimaat' van de structuurgroep is beduidend anders dan in de andere groepen. Dit betekent dat specifieke eisen worden gesteld aan onder andere de bemensing, de lesinhoud, pedagogisch handelen en fysieke omgeving en groeps grootte (locaties: Alkmaar, Heemskerk).

Leerstandaard: Plancius / SO-ZML

De uitstroombestemming is: voortgezet speciaal onderwijs.

Toekomstperspectief : arbeidsmatige dagbesteding. begeleid werken, dagbesteding.

Leergebied specifieke ondersteuning

Leerlingen met ernstige gedragsmoeilijkheden of psychiatrische problematiek hebben problemen met het adequaat handelen in taalgebruik situaties, met name bij het onderdeel communiceren. Juist het beperkte vermogen om (op correcte wijze) sociale contacten aan te gaan en te onderhouden, deel te nemen aan gesprekken of samen te werken zonder dat de gedragsproblematiek een bepalende rol speelt, maakt dat het werken aan deze communicatieve vaardigheden sterke aandacht verdient.

Belangrijke deelgebieden zijn:

- Spel ontwikkeling, gestructureerd spel.
- Zelfredzaamheid, ADL.
- Leren leren.
- Mogelijke aanpassingen in meubilair, materialen, computer en hulpmiddelen.
- Extra begeleiding bij overgangssituaties.
- Aanpak gedrag en de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en adequaat sociaal gedrag.
- Sociaal emotionele ontwikkeling en weerbaarheid.
- Totale communicatie, spraak/taal ontwikkeling en ondersteunende gebaren (groepslogopedie).
- Sensomotorische integratie (groepsfysiotherapie).
- Vaardigheden wonen, werken, vrije tijd.

Leergebied overstijgende ondersteuning

Deze leerlingen vragen een zeer overzichtelijke, duidelijke en voorspelbare leeromgeving, waar veel gewerkt wordt met het gebruik van pictogrammen om structuur in het dagritme aan te brengen. Deze leerlingen vragen daarnaast veel begeleiding en structuur in personen, inrichting en activiteiten.

- Met wie heb je te maken?
- Hoe ziet je omgeving er uit?
- Hoe is je dag georganiseerd?
- Intensieve samenwerking met de ouders, orthopedagoge, maatschappelijk werk, intern begeleidster en andere betrokkenen binnen de school en externe gezinsondersteuners is essentieel voor de integrale aanpak.
- Indien nodig eerstelijns fysiotherapie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Indien nodig individuele logopedie onder schooltijd ter ondersteuning aan het onderwijs.
- Orthopedagogische ondersteuning bij gedrag en spel.